

Відгук рецензента
на дисертацію Коцюби Владлени В'ячеславіни
«Медіадипломатія в зовнішньополітичних стратегіях держав»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії (галузь знань 29 Міжнародні відносини)

Актуальність теми дослідження. Сучасні міжнародні відносини протягом останніх декількох років переживають динамічні зміни, що неодмінно відобразилось на трансформації усіх сфер людської діяльності. Зокрема, зміна технологічного середовища, значно вплинула на трансформацію політичної та дипломатичної сфер міжнародних відносин. В результаті, розширились як самі об'єкти та суб'єкти міжнародних відносин, так і їх основні складові, а також значно змінились методи реалізації та провадження політичних та дипломатичних стратегій. Відомо, що від результатів зовнішньої політики країни залежить її авторитет на міжнародній арені. Передусім, виважена, прагматична, раціональна й далекоглядна зовнішня політика створює передумови для прискорення політичного, економічного і соціального розвитку держав.

Дедалі частіше таку ключову роль у зовнішній політиці держав почали відігравати медіа, а також процеси диджиталізації та цифрової трансформації. Моделі, механізми та інструментарій зовнішньої політики в значній мірі розпочали взаємодіяти та залучати онлайн простір з метою подальшої реалізації поставлених планів та завдань. Усе це зумовило необхідність ґрунтовного дослідження явища медіадипломатії, враховуючи особливості та специфіку сучасних нових медіа, динаміку їх розвитку, серед яких ключове місце займають процеси масштабної та загальної цифровізації. Вищезазначене свідчить про надзвичайну актуальність розглянутої у дисертації теми, а також про комплексну складність дослідження порушеної проблеми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертантка Коцюба В. В. чітко сформулювала мету наукового дослідження – дослідження медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав. Відповідно до мети, завдання роботи полягають у наступному: дослідити поняття медіадипломатії та його особливості, навести паралель між традиційною та медіадипломатією, проаналізувати поняття медіадипломатії в контексті публічної дипломатії, проаналізувати основні суб'єкти, інституції, структури, моделі та механізми медіадипломатії, схарактеризувати співпрацю держав світу та позаурядових суб'єктів в сфері медіадипломатії, проаналізувати становлення та розвиток вітчизняної медіадипломатії й надати рекомендації щодо можливих шляхів її оптимізації.

Об'єктом дослідження авторки є зовнішньополітичні стратегії, а предметом дослідження – особливості медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав.

Головним здобутком роботи Коцюби В. В. є те, що дослідження є одним з перших досліджень у вітчизняній політичній науці щодо використання інструментів, механізмів, структур та моделей медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав світу, в тому числі України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому що дисертанткою було досліджено велику кількість термінологічних підходів для розуміння поняття медіадипломатії в сучасних міжнародних відносинах, а також сформульовано єдину концепцію інтерпретації медіадипломатії. Коцюба В. В. комплексно дослідила особливості світового та вітчизняного досвіду запровадження та реалізації медіадипломатії. З метою всебічного розгляду зазначених аспектів дисертанткою було проаналізовано надзвичайно велику кількість відповідної наукової літератури, зокрема, англійською, польською та українськими мовами.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Значення дисертаційної роботи Коцюби В. В. полягає в тому, що одержані результати

наукової роботи можуть бути використані як теоретико-методологічний фундамент та набір емпіричного інструментарію для різнобічного вивчення та аналізу медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація складається з анотації, вступу, 3 розділів, поділених на 10 підрозділів, а також висновків, додатків та списку використаних джерел (313 найменувань). Загальний обсяг – 272 сторінок, із них основний текст – 201 сторінки. Оформлення дисертації відповідає вимогам до такого виду робіт. Аналіз тексту дисертаційної роботи свідчить про дотримання автором вимог академічної доброчесності. У роботі подано посилання на відповідні джерела при використанні ідей, розробок, тверджень і відомостей, а також надано достовірну інформацію про результати наукової роботи, використані методи дослідження і джерела інформації. Представлений рукопис дисертації у повній мірі відображають зміст роботи, відповідають спеціальності 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Основні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані органами влади (Верховною Радою України та її комітетами, Офісом Президента України, Кабінетом Міністрів України та її департаментами, МЗС України, Міністерством цифрової трансформації України), політичними партіями, аналітичними центрами, інститутами громадянського суспільства, недержавних організацій, засобами масової інформації, вітчизняними та іноземними закладами освіти. Також, матеріали дослідження можна використати при підготовці підручників та посібників із питань міжнародних відносин, при викладанні курсів із суспільно-політичних дисциплін, при проведенні тренінгів, воркшопів, форумів та вебінарів з питань медіадипломатії та цифровізації політичних процесів; при складанні навчально-методичних матеріалів, навчальних програм для студентів спеціальностей «Політологія», «Міжнародні комунікації», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та ін.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Обґрунтованість наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації, підтверджується 12 науковими публікаціями, дві з яких – у наукових фахових виданнях України, одна – у наукометричній базі Web of Science.

У цілому позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи Коцюби В. В., слід зазначити деякі дискусійні положення та зауваження:

1. Важливо розглядати, наскільки владні структури та громадянське суспільство можуть використовувати нові канали інформації й комунікації для підтримки основних представницьких інститутів, які є основою об'єднання громадян та суспільства. Нові можливості громадської участі в політичному житті, які виникають завдяки сучасним комунікативним технологіям, можуть бути ключовим чинником, однак їхнє значення поки неочевидне. Проте, ЗМІ та інші комунікаційні засоби можуть сприяти підвищенню прозорості, відкритості та відповідальності державних інститутів, а також змінювати механізми взаємодії між громадянами та представницькими органами. Втім, якщо інформатизація суспільства відбувається виключно на верхньому рівні і не залучає всіх шарів населення, це може призвести до втрати контролю громадян над діяльністю державних структур та недостатньої перевірки їхніх дій. Такий сценарій не тільки не сприяє більшій прозорості держави, а й може зміцнити монополію держави на інформацію, надаючи правлячій еліті додаткові можливості маніпулювати суспільством та окремими особами. Технології можуть змінювати форми регулювання, але не впливають на їх сутність, що може призвести до "оцифрування" відносин між громадянами та державними інститутами та загрожувати лібералізації суспільних відносин.

2. Доцільно було б і більше уваги приділити аналізу ролі провідних державних акторів міжнародних відносин у формуванні порядку денного розвитку глобальної медійної світ-системи та наповненні її інформаційними

потоками. Це дало б можливість одержати більш повне та різнобічне уявлення про досліджувану проблему.

3. У розділах згадується використання «м'якої сили». Я вважаю, що важливо було б включити методологічний підхід, запропонований американським вченим Дж. Насмом, відомий як «гнучка («м'яка») влада», яка розглядає інформацію як інструмент влади та впливу. Більшість знайомі з концепцією «твердої влади» - використання військової та економічної сили національною державою для досягнення своїх цілей від інших політичних організацій. Цей підхід часто ґрунтується на заохоченні – «пряник» або загрозах – «батіг». Проте існують ситуації, коли країни досягають результатів без очевидних загроз. Цей непрямий метод іноді вважається «другим обличчям влади» або «м'якою силою». Поняття «м'яка сила» (або привабливість) визначається як здатність впливати на вибір завдяки нематеріальним активам, таким як привабливість, висока культура, політичні цінності, інститути та політичні принципи, які базуються на праві й мають високий моральний авторитет. У той час як «тверда сила» зазвичай асоціюється з військовою та економічною міццю.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Коцюби Владлени В'ячеславівни «Медіадипломатія в зовнішньополітичних стратегіях держав», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, галузі знань 29 Міжнародні відносини є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані і достовірні наукові результати. Отримані результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення. Дисертаційна робота Коцюби Владлени В'ячеславівни відповідає 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії і вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за відповідною спеціальністю.

Рецензент:

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних комунікацій
та політичного аналізу,
декан факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Євгенія ТИХОМИРОВА

